

SCIENTOLOGY: RELIGIONENS KÄNNETECKEN

Frank K. Flinn, Ph.D.
Biträdande professor i religionsvetenskap

Washington University i St. Louis, Missouri
Amerikas förenta stater

22 september 1994

SCIENTOLOGY: RELIGIONENS KÄNNETECKEN

SCIENTOLOGY:
RELIGIONENS KÄNNETECKEN

INNEHÅLL

I.	Introduktion	1
II.	Trossystem	4
III.	Religiöst bruk	9
IV.	Kyrklig samvaro	10
V.	Scientologisk tillbedjan	12

Frank K. Flinn, Ph.D.
Biträdande professor i religionsvetenskap

Washington University
St. Louis, Missouri, USA

22 september 1994

SCIENTOLOGY: RELIGIONENS KÄNNETECKEN

I. INTRODUKTION

Jag arbetar för närvarande som författare, redaktör, föreläsare och konsult på frilansbasis inom de teologiska och religiösa ämnesområdena. Jag tjänstgör också som adjungerad professor i religionsforskning vid Washington University i St. Louis, Missouri.

Jag håller en Bachelor of Arts-examen i filosofi (1962) från Quincy University, i Quincy, Illinois, en Bachelor of Divinity grad (1966), *magna cum laude*, från Harvard Divinity School, Cambridge, Massachusetts, och en fil.dr i särskild teologisk forskning (1981) från University of St. Michael's College, vid Toronto School of Theology, Toronto, Ontario. Jag har också bedrivit avancerad forskning vid Harvard University, vid Heidelbergs universitet i Tyskland och vid University of Pennsylvania. Vid Heidelbergs universitet, var jag 1966–67 Fulbright Fellow i ämnena filosofi och Mellanösterns antika religioner. Vid University of Pennsylvania var jag National Defense Foreign Language Fellow, Title VI, i semitiska språk mellan 1968 och 1969.

Jag har sedan 1962 bedrivit intensiv forskning i både de antika och moderna religiösa sekteristiska rörelserna. En del av mina doktorandstudier fokuserade specifikt på uppkomsten av nya religiösa rörelser inom Förenta staterna och i den övriga världen sedan andra världskriget. Analysen innehöll en granskning av nya religioner rörande deras trossystem, livsstilar, användning av religiöst språkbruk, ledarskap, motivation och uppriktighet, och materiella existensvillkor. Vid Washington University håller jag regelbundet kursen The North American Religious Experience (Den nordamerikanska religiösa upplevelsen), som innehåller ett avsnitt

om nya religiösa rörelser. Förutom ett rent vetenskapligt intresse för religioner har jag haft en långvarig personlig erfarenhet av det religiösa livet. Mellan 1958 och 1964 var jag medlem i orden Friars Minor (Order of Friars Minor), allmänt känd som franciskanerorden. Jag bands under denna tid av mitt löfte om fattigdom, kyskhets och lydnad och erfor sålunda mycket av det religiösa livets typiska skolning.

Innan jag fick min nuvarande tjänst, undervisade jag 1980–81 vid Maryville College, St. Louis, Missouri; vid St. Louis University, St. Louis, Missouri, 1977–79, där jag verkade som chef för undervisningen på forskarnivå (Graduate Director) vid masterprogrammet i religions- och utbildningsvetenskap; vid University of Toronto, Ontario, 1976–77, där jag tjänstgjorde som informator i jämförande religionsvetenskap; vid St. John's College, Santa Fe, New Mexico, 1970–75, där jag tjänstgjorde som informator i Great Books-utbildningen; vid LaSalle College i Philadelphia, Pennsylvania under somrarna 1969–73, där jag föreläste i ämnena bibliska studier och religionsantropologi; vid Boston College i Boston, Massachusetts, 1967–68, där jag föreläste i ämnet bibliska studier samt vid Newton College of the Sacred Heart i Newton, Massachusetts, även där i ämnet bibliska studier.

Jag är medlem i amerikanska religionsakademien (American Academy of Religion). Vid Heidelbergs universitet var jag 1966–67 Fulbright Fellow i ämnena filosofi och Mellanösterns antika religioner.

Jag har sedan 1968 föreläst i och skrivit om olika nya religiösa rörelser, som uppstått i 1800- och 1900-talens Nordamerika och på andra håll. I mina föreläsningar i disciplinerna Anthropology of Religion (Religionsantropologi) vid LaSalle College, Comparative Religion (Jämförande religionsvetenskap) vid University of Toronto, och i ämnena The American Religious Experience (Den amerikanska religionsupplevelsen) vid St. Louis University och The North American Religious Experience (Den nordamerikanska religionsupplevelsen) vid Washington University har jag behandlat religiösa fenomen som exempelvis väckelserörelsen, shaker- och mormonrörelserna, sjundedagsadventisterna, Jehovas vittnen, New Harmony-, Oneida-, Brook Farm- och Unification-rörelserna, Scientology, Hare Krishna-rörelsen, och andra. Jag har publicerat ett större antal avhandlingar och har suttit som huvudredaktör för böcker i ämnet nya religioner. Som regel avhåller jag mig från att vittna om nu aktiva religiösa grupper, såtillvida att jag inte har långvarig och direkt erfarenhet av dessa. Jag har vittnat om de nya religionernas skiftande aspekter inför den amerikanska kongressen, delstaten Ohios lagstiftande församling, New Yorks representantförsamling samt delstaterna Illinois och Kansas lagstiftande församlingar. Jag har föreläst i ämnet nya religioner vid högskolor, universitet och konferenser inom Förenta staterna, Kanada, Japan, Taiwan och i Europa.

Jag har sedan 1976 fördjupat mig i studiet av Scientology-kyrkan. För att kunna formulera de åsikter jag här delger har jag studerat delar av den enorma Scientology-litteraturen (dess heliga skrifter) i tillräcklig omfattning. Jag har besökt Scientology-kyrkor i Toronto, St. Louis, Portland, Oregon, Clearwater, Florida, Los Angeles samt Paris där jag bekantade mig med Kyrkans dagliga verksamhet. Jag har även genomfört ett stort antal intervjuer med medlemmarna. Jag är också bekant med det mesta av litteraturen kring Scientology, allt från objektiv forskning till journalistiska redogörelser, både fördelaktiga och ofördelaktiga.

Som jämförande religionsforskare hävdar jag, att om en rörelse ska kunna räknas som religion, och om en grupp ska kunna utgöra ett kyrkosamfund, måste den uppvisa tre särdrag eller kännetecken, som återfinnes bland religionerna runt om i världen. Jag definierar dessa tre kännetecken sålunda:

- (a) För det första måste en religion ha ett trossystem eller en doktrin, som sätter de troende i relation till livets yttersta mening (Gud, ett Högsta väsende, Inre ljuset, Oändlighet med mera).
- (b) För det andra måste trossystemet omsättas i religiös handling, som kan uppdelas i 1) beteendenormer (bejakande kommandon och förbud eller tabun) och 2) riter och ceremonier, handlingar och annan observans (sakrament, initiering, prästvigning, predikan, bön, begravning, giftermål, meditation, rening, skriftstudie, välsignelse med mera).
- (c) För det tredje måste trossystemet och tillämpningen förena de troende eller medlemmarna på ett sådant sätt att de utgör ett identifierbart *samfund* vilket antingen är hierarkiskt eller kongregationalistiskt i sin styrelseform, och som i anhängarnas ögon lever i andlig harmoni med livets yttersta mening.

Ingen religion lägger samma tonvikt vid varje kännetecken eller på samma vis, men alla uppvisar dem på ett märkbart sätt.

På basis av dessa tre kännetecken och min egen forskning kring Scientology-kyrkan kan jag tveklöst slå fast att den är en verklig religion. Den uppvisar, liksom världens kända religioner, alla religionens väsentliga karaktärsdrag: (1) Ett väl definierat trossystem som (2) omsätts i religiösa handlingar (positiva och negativa förhållningsregler för beteenden, religiösa riter och ceremonier, handlingar och observans) samt (3) omhuldar en grupp troende i en identifierbar religiös gemenskap som kan urskiljas från alla andra.

II. TROSSYSTEM

Vad beträffar Scientologys trossystem, så finns det en enorm mängd religiöst material, som forskaren måste ta sig igenom. Vidare bör forskaren inse att Scientology, liksom samtliga historiska religiösa traditioner, är ”organisk” och fortfarande genomgår evolutionär förändring. Man kan nämna några av L. Ron Hubbards huvudsakliga verk, som till exempel *Dianetics: Hur tanken påverkar kroppen*, *Scientology: Tankens grunder*, *Phoenix-föreläsningarna*, samt den enorma mängden utbildnings- och handledningsböcker, men detta skulle bara utgöra toppen av Scientologys litterära isberg. Det centrala i allt detta är L. Ron Hubbards skrifter, vilka utgör den enda inspirationskällan för all scientologisk doktrin rörande auditering och utbildning.

Mina intervjuer med scientologer och mitt studium av samfundets skrifter visar, att medlemmarna vidhåller en grundläggande trosbekännelse, i vilken de bekänner att mänskligheten i grunden är god, att själen kan räddas samt att helandet av både kroppsliga och andliga sjukdomar sker via anden. I dess helhet lyder Scientologys trosbekännelse som följer:

Vi inom kyrkan tror

Att alla människor, oavsett ras, hudfärg eller tro, skapades med lika rättigheter.

Att varje människa har en oförytterlig rätt till sina egna religiösa bruk och deras utövning.

Att varje människa har en oförytterlig rätt till sitt eget liv.

Att varje människa har en oförytterlig rätt till sitt förstånd.

Att varje människa har en oförytterlig rätt till sitt eget försvar.

Att varje människa har en oförytterlig rätt att bilda, välja, hjälpa och stödja sin egen organisation, kyrka och regering.

Att varje människa har en oförytterlig rätt att tänka fritt, tala fritt och fritt uttrycka sina egna åsikter i skrift, samt att bemöta, yttra sig om eller skriva om andras åsikter.

Att varje människa har en oförytterlig rätt att fortskapa sitt eget släkte.

Att människans själ har människans rättigheter.

Att studiet av sinnet och helandet av mentalt orsakade sjukdomar inte bör avskiljas från religionen eller tolereras inom icke-religiösa områden.

Och att ingen makt mindre än Gud har rätt att upphäva eller åsidosätta dessa rättigheter, öppet eller fördolt.

Och vi inom kyrkan tror

Att människan i grunden är god.

Att hon strävar efter att överleva.

Att hennes överlevnad beror av henne själv, hennes medmänniskor och hennes uppnående av broderskap med universum.

Och vi inom kyrkan tror att Guds lagar förbjuder människan

Att förgöra sitt eget släkte.

Att förstöra någon annans själsliga hälsa.

Att förstöra eller förslava någon annans själ.

Att förstöra eller försvaga sina kamraters eller sin grupps överlevnad.

Och vi inom kyrkan tror

Att anden kan räddas och

Att anden i sig själv kan rädda eller hela kroppen.

Trosbekännelsen utvecklar och komplementerar Scientology's lära om de åtta dynamikerna. En "dynamik" är en drivkraft, drift eller impuls till överlevnad på nivåerna av självet, sex (inklusive fortplantning som familj), gruppen, hela mänskligheten, allt levande, det fysiska universum, anden, och slutligen, Oändligheten eller Gud. I motsats till vissa populärbeskrivningar av Scientology har Kyrkan alltid haft en tro på människans andliga dimension, och då särskilt ett Högsta väsende. I de tidigaste utgåvorna av *Scientology: Tankens grunder* står det uttryckligen att: "Den åttonde dynamiken – är drivkraften att existera som oändlighet. Detta identifieras också som det Högsta väsendet." (*Scientology: Tankens grunder*. Los Angeles: Scientology-kyrkan i Kalifornien, 1956.) Den troende förväntas i regel förverkliga självet så mycket som möjligt inom alla åtta dynamikerna och kommer sålunda att utveckla en förståelse av ett Högsta väsende eller, som scientologerna föredrar att kalla det, Oändligheten.

Scientologer definierar mänsklighetens andliga essens som "thetanen", likvärdig med den traditionella föreställningen om själen. De tror att den här thetanen är odödlig och har antagit

olika kroppar i tidigare liv. Scientology-doktrinen om tidigare liv uppvisar stora likheter med buddismens *samsara*, eller själavandring. Mer om själen följer i avsnitt III (a).

Scientologys trosbekännelse kan jämföras med de klassiska kristna trosbekännelserna i Nicaea år 325, den lutherska Augsburg-bekännelsen år 1530, och den presbyterianska Westminster-bekännelsen år 1646 eftersom den, liksom de tidigare bekännelserna definierar den yttersta meningen med livet för den troende, formar och fastslår uppförandekoder och tillbedjan i överensstämmelse med denna trosbekännelse och definierar ett samfund av troende som följer den trosbekännelsen. Scientology-kyrkans trosbekännelse tillhandahåller, liksom de klassiska bekännelserna, en mening med de transcendentala realiteterna: själen, andlig avvikelse eller synd, frälsning, helande genom anden, den troendes frihet samt en allmän andlig likställdhet.

I enlighet med sin bekännelse skiljer scientologerna mellan det ”reaktiva” eller passiva (omedvetna) sinnet och det ”analytiska” eller aktiva sinnet. Det reaktiva sinnet lagrar vad anhängarna kallar för ”engram”, vilka är andliga spår efter smärta, skada eller annan inverkan. Det reaktiva sinnet tros kvarhålla engram från så tidigt som fosterstadiet och sträcker sig till och med bakåt till tidigare liv. Den teologiska föreställningen om ”engram” har stora likheter med buddismens doktrin om ”trassliga trådar” vilka överförs från föregående inkarnationer och försvårar uppnåendet av upplysning. Scientologerna tror att om man inte befrias från dessa engram, så kommer chanserna för överlevnad på de åtta dynamikernas nivåer, lycka, intelligens, och andligt välbefinnande att kraftigt försämrats. Det är på basis av denna övertygelse eller andliga kunskap, som anhängarna motiveras till att genomgå de många nivåerna av den auditering och utbildning, som utgör Scientologys centrala religiösa handlingar. Jag kommer att diskutera auditeringen och utbildningen mer detaljerat i avsnitt III. En novis eller nybörjare som befinner sig i auditerings/utbildningsprocessen kallas preclear och en som har avlägsnat alla engram kallas Clear. Denna åtskillnad kan jämföras med kristendomens synd och nåd och buddismens oupplysthet (sanskrit, avidya) och upplysthet (bodhi).

Scientologer talar inte om ”Clearing” enbart med tanke på det individuella välbefinnandet. De anser att auditeringen och utbildningen har en välgörande inverkan även på familjen, gruppen, omgivningen och inflytandesfären. Med andra ord sker denna välgörande effekt på alla de åtta nivåerna av ”dynamikerna”. Scientologerna anser vidare, att de bör ta på sig ansvaret för förbättrandet av den omgivande världen, och att de bör hjälpa andra att uppnå tillståndet Clear. De anser att när tillräckligt många människor har uppnått Clear, kommer Scientologys huvudsakliga strävan, som L. Ron Hubbard beskriver den, att vara fullbordad: ”En civilisation utan sinnessjukdom, utan brottslighet och utan krig, där kapabla människor

kan ha framgång och hederliga människor rättigheter och där människan är fri att stiga mot högre höjder.” (L. Ron Hubbard, *Scientology 0–8: Boken om grunder*, sidan 3.) I denna strävan att avlägsna de förhållanden som leder mot misstro, krig och självförstörelse är Scientology inte mer annorlunda än andra missionära eller evangeliska religioner, exempelvis buddismen, judendomen, kristendomen och islam.

Tre aspekter av Scientologys mål att ”cleara planeten”, i syfte att frammana en ny civilisation, visar att Kyrkans trossystem är i fullständig samklang med de stora historiska religionsmönstren, både äldre och nutida. Dessa tre aspekter är (a) dess missionära karaktär, (b) dess allmängiltighet och (c) dess egenskap av yttersta omsorg och åtagande.

(a) För det första ses Scientologys religiösa sökande som en helig uppgift, avsedd och tillgänglig för alla och envar. På detta sätt fick Bibelns profeter, som till exempel Amos, Jesaja och Jeremia, i sina uppenbarelser uppgiften att i fjärran länder vittna om fred, rättvisa och kärlek. På samma sätt fick buddistmissionärer under andra århundradet f.Kr. kallelsen att sprida Buddhas budskap i Fjärran Östern, inklusive Kina, Indokina, Indonesien, Korea och Japan. Idag sprider japanska missionärer sina budskap till Europa och Amerika. Även Jesus från Nasaret betraktade sitt evangelium ha ett missionärt mål; sålunda sände han ut sina lärjungar till alla nationer. Islams missionära sida är idag så stark att den, speciellt i Afrika och Ostasien, är världens snabbast växande historiska religion. Scientologys missionära ansträngningar i dess hängivenhet att ”cleara” planeten i syfte att skapa en ny civilisation överensstämmer helt med de stora historiska religiösa mönstren.

(b) För det andra betraktar Scientology sin uppgift som allmängiltig. Resultatet av detta är att den avser öppna missionscenter i alla delar av världen för att göra auditerings- och utbildningsteknologin tillgänglig för alla. Den tydligaste historiska parallellen inom de traditionella historiska religionerna är Jesus uppdrag till lärjungarna: ”Gån fördenskull ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn” (Matteus 28:19) (Översättningen hämtad ur 1917 års svenska bibelutgåva.) Under sjuhundralet f.Kr. fick den judiske profeten Amos kallelsen att föra Guds ord inte bara till Juda och Israel utan även till Damaskus, Gaza, Ashkelon, Tyros, Sidon och Edom, vilka alla ansågs vara ”hedniska” kanaanitiska stadsstater, och som inte delade Israels tro på Fädrens Gud (Amos, kapitel 1–2). Idag uppför muslimerna fullskaliga moskéer i till exempel London, Los Angeles, Toronto och till och med Söul, eftersom de tror på det universella värdet i profeten Muhammeds Ord. Därjämte för de buddistiska och den hinduiska vedatraditionens andliga ledare med sig sina heliga läror och livsstilar till Nordamerika i sin övertygelse om lärornas allmänna tillämpning. Scientology följer i detta återigen de historiska religionernas mönster

för en världsomfattande spridning av sin auditerings- och utbildningsteknologi, något som hela mänskligheten, i de scientologiska missionärernas ögon, kommer att dra nytta av.

(c) För det tredje innebär Scientologys målmedvetna syfte att hjälpa tillräckligt många människor att uppnå tillståndet "Clear", så att civilisationens stäv kan vändas mot bättre mål. Denna strävan har karaktären av en yttersta omsorg och åtagande. Samtliga betydande historiska religioner har en central kärna av undervisning, som förser anhängarna med en drivande motivation att slutföra den religiösa uppgiften på global basis, samt med en känsla av både brådska och slutgiltighet.

För buddisten kan denna grundläggande undervisning sammanfattas i den religiösa föreställningen om "frigörelse" (*moksa*) från begärets snärjande bojor och den frid som erhålls genom osjälviskt tänkande (*nirvana*). I buddismens heliga skrift, *dhammapadan*, förklarar Buddha att: "Alla taksparrar [i mitt gamla hus] är brutna, takbjälken splittrad; mina tankar renade från alla illusioner; begärets förintelse har uppnåtts" (avsnitt 154). Detta uppvaknandets slutgiltighet är det som motiverade, och fortfarande motiverar, varje buddistmunk och -missionär.

Som jag har påpekat ovan är Scientologys tro på tidigare liv nära besläktad med buddismens uppfattning om *samsara*; på samma sätt har Scientologys föreställning om "clearing" stora likheter med buddismens tro på *moksa*. Liksom gårdagens buddistmissionärer sökte göra "frigörelsen" från varandets begär tillgänglig för alla tänkande varelser, söker även nutidens Scientology-missionärer göra det möjligt för alla att ta bort de engram som hämmar den universella överlevnaden, friden och överflödet genom att bli "Clear".

Japanska zenbuddister söker uppnå *satori*, eller "plötslig upplysning" för alla människor, en stark övertygelse som fått dem att grunda kloster i både Amerika och Europa. Den muslimska tron på det slutgiltiga i profeten Muhammeds ord – sammanfattad i trosbekännelsen *shahada*: "Det finns ingen Gud utom Allah och Muhammed är hans profet" – ger islams missionärer övertygelsens kraft att söka konverterade över hela världen. I bibeltraditionen är den mest övertygande huvudtron, som fortfarande motiverar missionsarbetet, den fasta tilltron till Guds önskan för mänsklighetens yttersta frälsning och syndernas förlåtelse. Sålunda fann den bibliske profeten Jesaja i Guds räddning av alla länder ett nyskapande av det himmelska Jerusalem på jorden, i vilket allt köttsligt kom att tillbedja den enda sanna Guden (Jesaja 66:22–23).

I Nya testamentet betraktar inte aposteln Paulus den försoning Gud skapade genom Kristus som frälsning enbart för de kristna, eller ens för hela mänskligheten, utan som ett löfte om

universell befrielse, ett återställande och återskapande av självaste kosmos (Paulus brev till romarna 8:19–23). I det här sammanhanget överensstämmer scientologens tro på uppgiften att ”cleara planeten”, i syfte att skapa en förnyad civilisation, med den grundläggande övertygelse som karakteriserar världens stora historiska religioners motivationer och tro.

III. RELIGIÖST BRUK

Vad beträffar religiöst utövande, uppvisar Scientology samma typiska ceremoniella former som kan hittas bland världens övriga religioner, närmare bestämt initiering eller dop (vilket scientologerna kallar ”namngivning”), giftermål, begravningar m.m. Dock är *auditeringen*, som kan jämföras med katolicismens, buddismens och den hinduiska vedatraditionens progressiva meditationsnivåer, en religiös centralhandling, som är unik för Scientology. Auditeringen åtföljs av *Scientology-utbildning* som jag kommer att behandla mer utförligt i avsnitt III (b).

(a) Auditering är en religiös instruktionsprocess, vari andliga guider (utbildade Scientology-pastorer) leder anhängarna genom tillstånden av andlig upplysning. Genom att aktivt genomgå denna gradvisa auditeringsprocess tror scientologerna att de hjälper själen, eller ”thetanen”, att befrias från dess snärjande bojor eller ”engram”. Auditeringens stadier kallas ”grader” eller ”nivåer” och åskådliggörs i Scientologys ”Klassificerings-, graderings- och medvetandetabell. Tabellen visar metaforiskt spännvidden mellan de lägre och högre nivåerna av andlig existens. Scientologerna kallar tabellen för ”Bron till total frihet” eller helt enkelt bara ”Bron”. Bron uppvisar en detaljerad oavbruten andlig följd, som sträcker sig från negativ ”Icke-existens”, via mellannivåerna ”Kommunikation”, ”Upplysning” och ”Förmåga” och därefter vidare till ”Clearing” och ”Ursprung” samt det slutliga ”Power på alla åtta dynamikerna”. Merparten av Scientologys religiösa handlingar ägnas åt auditering och utbildningskurser i upplysning av *auditörer*, som är Kyrkans andliga vägledare. Dessa gradvisa stadier är förvånansvärt lika de religiösa och andliga upplysningsstadierna och -nivåerna som kan hittas i den medeltida franciskanerteologen Bonaventuras välkända avhandling *Journey of the Mind into God* [Sinnets färd mot Gud] och i Ignatius av Loyolas (jesuiternas grundare) *Spiritual Exercises* [Andliga övningar]. Auditeringens andliga mål innebär först att bli ”Clear” från skadliga ”engram” och därefter att bli fullvärdig ”Opererande thetan” (OT), så att man är ”orsak” över ”liv, tanke, materia, energi, rum och tid”. Även om scientologerna inte motsätter sig uppsökandet av läkare för fysiska krämpor, är de klart emot användandet av psykotropiska droger, som de anser hämma, snarare än hjälpa, uppnåendet av själens mentala och andliga helande.

(b) Scientologys andra religiösa centralhandling är *utbildning*, som innebär ett intensivt studium av Kyrkans heliga skrifter. Trots att en av utbildningens viktigare aspekter är utbildandet av individuella auditörer med förmåga att ge auditering åt församlingsmedlemmarna, har auditörsutbildningen en lika viktig individuell som andlig komponent. Som diskuteras nedan stämmer detta andliga element överens med Scientologys och andra österländska religioners tonvikt vid meditativ och instruerad tillbedjan snarare än den celebrerande tillbedjan som dominerar inom flertalet västerländska religioner. Den scientologiska doktrinen slår fast att utbildningen utan tvekan ger medlemmarna hälften av den totala andliga behållningen under förflyttningen uppför Bron.

IV. KYRKLIG SAMVARO

Som alla religioner jag känner till, har Scientology en grupptillvaro och ecklesiastisk organisation som fungerar både för att bevara och utveckla trossystemet samt omhulda det religiösa bruket. I kyrkligt ordalag är Scientology-kyrkans organisation hierarkisk snarare än kongregationalistisk. Kongregationalistiska religioner utövar sin makt i det lokala valet av kyrkans präster, i omröstningar angående formuleringen av trossystemet (trosbekännelsen) och det religiösa bruket samt den kyrkliga styrelseformen. Flertalet amerikanska protestantiska samfund är kongregationalistiska i sitt styrelseskick. Auktoriteten kommer så att säga från botten och vandrar därefter vidare uppåt. Hierarkiska religioner utövar å andra sidan sin makt via utnämningar och delegeranden från toppen och vidare nedåt, antingen från en centralgestalt som Pontifex maximus (påven) inom katolicismen och den tibetanska buddismens Dalai Lama, eller från en centralt placerad verkställande församling som de synodala biskoparna eller församlingsäldste. Min forskning kring Scientology-kyrkan visar att den följer det klassiska hierarkiska styrelsesättet.

Jag ämnar nu ge en kort sammanfattning av Scientology-kyrkans organisation. L. Ron Hubbard, som avled 1986, är och förblir den enda källan till Scientologys religiösa doktrin och teknologi, inklusive de högre OT-nivåerna. Samfundets högsta ecklesiastiska instanser är Church of Scientology International (CSI) och Religious Technology Center (RTC). CSI är moderkyrkan och har huvudansvaret för det globala spridandet av Scientologys trosbekännelse. Den allt överskuggande funktionen som RTC har är att bevara, vidmakthålla och skydda den scientologiska teknologiens renhet, samt att tillförsäkra dess korrekta och etiska framställningssätt i enlighet med lärans föreskrifter. RTC fungerar i stort som katolicismens Congregation for the Doctrine of the Faith (Den doktrinära lärans församling).

Scientology Missions International (SMI) fungerar som moderkyrka för missionskyrkorna runt om i världen. Strukturen påminner mycket om First Church of Christian Science i Boston som även den tjänar som moderkyrka för alla andra Christian Science-kyrkor. I alla doktrinära tvister är RTC Scientologys högsta rättsliga instans, precis som Vatikanen och dess församlingar är de högsta instanserna inom den katolska kyrkan.

Här bör även Sjöorganisationen nämnas. Sjöorganisationen består av Scientology-kyrkomedlemmar, som avger ett högtidligt löfte om åtagande ”under en miljard år” vilket betyder att de tjänar Kyrkan i detta liv och i oräkneliga kommande liv framöver. Sjöorganisationen betyder för Scientology vad jesuiterna betyder för katolicismen. Nästan hela Kyrkans ledarskap har rekryterats från Sjöorganisationen.

Ibland beskriver Scientology sig själv som ”en tillämpad religiös filosofi”. Denna formulering används av vissa som argument mot att Scientology inte är en religion. Men som jag tidigare påpekade visar min forskning i Kyrkans lärosatser och de intervjuer jag genomfört med medlemmarna, att Scientology uppvisar alla de drag som religioner runtom i världen, även historiskt sett, har gemensamt: ett väl utformat trossystem, ett konsekvent religiöst utövande och ett hierarkiskt kyrkligt styrelseskick. Dessutom kan ordet ”filosofi” ha flera olika betydelser och är alls inte inkompatibelt med ordet ”religion”. Ordet filosofi betyder rent bokstavligt ”kärlek till visdom” och samtliga mänsklighetens religioner förordar någon slags ”visdom” eller insikt i den yttersta sanningen. Mina intervjuer med scientologer visade, att anhängarna menar att ordet ”filosofi” åsyftar livets och universums yttersta mening i ordets religiösa bemärkelse. Scientologys ”filosofi” är avhängig av tron på själens odödlighet och dess eviga bestämmelse. I bruket av filosofiska begrepp och i dess tonvikt vid lärans tillämpning är Scientology faktiskt inte mer annorlunda än övriga religioner. Religion är alltid kopplat till filosofi. I sitt stora verk *Summa Theologica*, använder sig Thomas av Aquino, den katolska kyrkohistoriens store teolog, av oräkneliga filosofiska idéer, termer och ordvändningar lånade från den grekiske filosofen Aristoteles och yrkar på dessa ”filosofiska” uppfattningars moraliska tillämpning. Ändå skulle ingen komma på tanken att klassificera *Summa* som något annat än ett religiöst verk av yppersta slag. Uttrycket ”en tillämpad religiös filosofi” förringar inte det minsta Scientologys status som en bona fide religion i ordets fulla bemärkelse.

De västerländska religionerna – i synnerhet judendomen, kristendomen och islam – har enligt tradition varit exklusiva till sin natur. Varje lära påstår sig vara den enda sanna tron i kraft av dess unika religiösa lagar, frälsare, profet, frälsningsväg eller tolkning av livets och sanningens slutliga innebörder. Denna exklusivitet existerar i stort sett inte alls i de österländska religionerna som exempelvis hinduismen, buddismen, konfucianismen, shintoismen och taoismen.

Här kan man födas som shintoist, gifta sig dubbelt i både de shintoistiska och kristna ceremonierna och slutligen begravas i en buddistisk ritual, utan att behöva ”välja” vilken av religionerna som är den ”rätta”. Sedermera har även den västerländska kristendomen förlorat en del av sin exklusiva karaktär, vilket kan ses i olika samfunds djupa engagemang i teologisk dialog och gemensam religiös andakt. Sådana blandsamfund är inte alls överraskande och kan förstås tillfullo av religionsforskningen genom dess direkta studier av nutida bruk. Trots att Scientology har en stark koppling till både hinduismen och buddismen är den varken helt icke-exklusiv eller för den delen helt exklusiv. Scientology kräver inte att medlemmarna ska avsäga sig tidigare religiösa övertygelser eller medlemskap i andra kyrkor eller ordnar. Detta överensstämmer med vår tids blandsamfundsklimat. Vanligtvis engagerar sig scientologen dock helt, av rent praktiska skäl, i Scientology och lämnar de andra läroren. I vilket fall som helst tar öppenheten gentemot människor från andra religiösa traditioner inte alls bort något från Scientologys speciella religiösa identitet.

V. SCIENTOLOGISK TILLBEDJAN

Det finns ingen snabb och enkel definition av begreppet tillbedjan som kan tillämpas på samtliga religionsformer med total opartiskhet. I slutet av avsnitt II ovan, rörande religionens kännetecken, påpekade jag att varje religion på något sätt uppvisar alla tre (trossystem, religiöst bruk och religiös samvaro), men att inga religioner uppvisar dem i exakt samma grad eller på samma sätt. Det är dessa variationer, som gör religionerna unika. Katolicismen, den grekisk-ortodoxa och den anglikanska kyrkan lägger enorm vikt vid omständliga ritualer med skrudar, processioner, ljus, hymner, ikoner, vigvatten, rökelse m.m. Å andra sidan betraktas sådana praktfulla ceremoniella former som en smula vidskepligt, eller rent av som avgudadyrkan, inom flera strikt protestantiska samfund, exempelvis Brethren-rörelsen. Inom dessa kristna förgreningar bantas gudstjänsten ner till Ordets predikan, kanske med några få psalmer och bön. I Religious Society of Friends – vanligtvis kallade kväkarna – består deras Meeting for Worship (gudstjänsten) av inga yttre handlingar alls, utan är en tyst samling under vilken medlemmarna möjligen utväxlar några få inspirerande ord. På samma sätt består den huvudsakliga andaktsformen i buddistiska kloster av helt tyst meditation under långa perioder, med fokus på självets utsläckande och frigörelse från den snärjande tillvaron men inte av vördnad för ett Högsta väsende.

Den omöjliga uppgiften att formulera en helt rigid och omedgörlig definition av begreppet tillbedjan gör det nödvändigt att en flexibel föreställning bibehålls inom den jämförande forskningen. De flesta uppslagsböckers definitioner bemöter detta problem genom att införliva

flera olika idéer under begreppet tillbedjan. För det första kan tillbedjan innefatta idéer om ”riter” och ”ceremonier”. En del religionsforskare ser riter och ritualer som omvandlande. I exempelvis det kristna dopet omvandlas den initierade från ett tillstånd (synd) till ett annat (nåd). I primalsamhällen förs neofyten från barndom till mogen ålder i övergångsriten. Scientologys auditeringsprocess, med övergång mellan stadierna från ”preclear” till ”Clear” skulle i detta sammanhang också vara omvandlande. Omvänt anses ceremonierna ofta vara bekräftande; det vill säga att de bejakar och bekräftar status quo. Olika former av vilodagar och söndagssamlingar är på detta sätt ceremonier. Ceremonier bekräftar för den troende gemenskapen dess status som dyrkande församling och dess samfundsidentitet. Oftast, men inte nödvändigtvis alltid, åtföljs inslagen av skrudar, riter och ceremonier även av komplicerade danser, musik, vigvattenstänk och reningsceremonier, djur- eller matoffer, välsignande gester osv.

För det andra erkänner religionsforskare rent allmänt att tillbedjan inte enbart utgörs av riter och ceremonier. På grund av detta innehåller de flesta definitioner andra föreställningar som ”bruk”, ”handlingar” och ”observanser”. Dessa föreställningar finns medtagna på goda grunder. En individs tillbedjan kan vara en annans vidskepelse. Och det som kan verka vara en meningslös handling för en utövare – till exempel korstecknet för en protestant – kan verka andaktsfullt för en annan. Forskare tvingas därför betrakta religiösa handlingar inom ramen för den specifika religionen som helhet, det vill säga i enlighet med den troende gruppens slutliga mål och avsikter. Forskaren behöver inte dela samma tro som den troende, men om han eller hon är seriös i försöket att förstå religiösa fenomen måste ett steg tas i denna riktning. Det är endast med denna attityd som forskaren kan avgöra vilka handlingar, bruk och observanser, som utgör tillbedjan inom ett bestämt religiöst samfund.

Inom den mer omfattande definitionen av religiös tillbedjan (handlingar, bruk och observanser) kan vi inkludera sådana områden som studiet av heliga texter, utbildandet av andra i detta studium, recitationer av texterna samt olika former av religiös handledning. Vissa religioner till och med genomsyrar dessa handlingar med heliga ceremonier. I japanska zenbuddistiska kloster har jag sett noviser, som ceremoniellt bär med sig en kopia av lotussutran och högtidligt memorerar denna genom ett ritualiserat skanderande. Studiet av judendomens talmud i deras ”yeshiva” uppvisar en liknande rituell karaktär.

Forskaren kan hitta två fundamentala andaktsströmningar bland de olika religiösa traditionerna: Den ena sortens tillbedjan är mer celebrerande och rituell; den andra är mer instruerande och meditativ.

Frågan om huruvida auditeringen och utbildningen utgör en slags tillbedjan uppstår naturligtvis bland de västerländska huvudreligionernas anhängare, det vill säga inom judendomen, kristendomen och islam. Inom dessa religioner kretsar tillbedjan huvudsakligen, men inte enbart, runt allmänt firande, festdagar, predikningar, hymner, sabbatens eller söndagens gudstjänster samt olika andaktsutövningar. Fast denna tillbedjansform är väl representerad i de österländska religionerna, finns det en fundamental underton i mycket av den österländska fromheten, vilken lägger större vikt vid meditation och vägledning. Som redan nämnts är tillbedjan inom hinduismens vedatradition och buddismens zentradition inte koncentrerad runt firandet utan snarare på meditation och ett studium av de andliga *sutra*-texterna. Inom zenbuddismen åtföljs detta andliga studium ofta av meditation runt *koan*, korta, kärnfulla och ofta motsägelsefulla ordspråk, som hjälper den troende att rasera den ordinära medvetenhetens vallar så att plötslig upplysning, *satori*, kan uppnås.

Emedan upptäckten och kodifieringen av auditeringsteknologin helt och hållet tillhör L. Ron Hubbard, har både Scientology-kyrkan och L. Ron Hubbard själv alltid varit medvetna om Scientologys släktskap med vissa aspekter inom hinduismen och speciellt, buddismen. Scientology delar med dessa båda en gemensam tro på att den centrala frälsningsprocessen innebär en övergång från okunnighet till upplysning, från insnärjdhet till frihet, samt från förvillelse och förvirring till klarhet och ljus. För ett antal år sedan publicerade jag en uppsats om Scientologys relation till buddism: Frank K. Flinn, ”Scientology as Technological Buddhism” [Scientology som teknologiserad buddism] i redaktör Joseph H. Fichters, *Alternatives to American Mainline Churches*, New York: Paragon House, 1983. I harmoni med de österländska traditionerna betraktar Scientology naturligt nog tillbedjan inte så mycket som firande och fromhet, utan som meditation och vägledning, där tonvikten ligger vid medvetenhet och upplysning, på Scientologys språk kallat ”clearing”.

Det bör här påpekas att det inte bestämt går att hävda att den meditativa och vägledande tillbedjansformen saknas inom den västerländska kulturen. De fromma ortodoxa judarna anser att ett hängivet studium av toran, eller lagen, är en form, kanske till och med *den enda* formen, av tillbedjan. I detta har de ortodoxa judarna skapat sin yeshiva, tillägnad andaktsfulla tora- och talmudstudier. En yeshiva är inte bara en plats för vanlig utbildning utan också en plats för tillbedjan. På samma sätt är de muslimska *kuttab* och *madrassa* tillägnade det fromma studiet av koranen. Många romersk-katolska klosterordnar, främst cistercienserorden och trappisterna, ägnar på liknande sätt större delen av sin tillbedjan åt ett tyst studium av och meditation kring heliga texter.

På det hela taget betraktas emellertid meditation, heligt studium och vägledning inte som tillbedjansformer i lika hög grad inom den västerländska kulturen som inom den österländska. I Indien är det kutym att äldre människor säljer alla jordiska ägodelar, vallfärdar till en helig plats, exempelvis Varanasi (Benares) vid floden Ganges och tillbringar resten av livet med att emellanåt utföra *pujas*, eller rituella offer, men huvudsakligen i meditation kring gudomliga ting. För den genomsnittlige hinduen utgör detta slags meditation den högsta formen av tillbedjan.

Bortsett från diskussionerna ovan står det otvetydigt klart, att Scientology har både den ceremoniella och firande tillbedjans typiska former och sitt eget unika andliga levnadssätt i auditeringen och utbildningen. Som jämförelse och kontrast betraktar den romersk-katolska kyrkan samtliga sju sakrament som en slags tillbedjansformer. Detta är orsaken till att samtliga sakrament huvudsakligen ges i kyrkorna av det vigda prästerskapet. Sakrament ges utanför kyrkan enbart under speciella omständigheter som exempelvis i vården av de sjuka. De sju sakramenten är dopet, konfirmationen, bikten, försonandet, nattvarden, äktenskapet, prästvigningen och smörjelsen av de sjuka och klena. Men för katoliken är nattvarden ”sakramentens sakrament”, oftast kallad mässa, vilken firar Jesu Kristi död och uppståndelse och hans närvaro inom det troende samfundet.

Även Scientology-kyrkan har sitt ”sakramentens sakrament” i auditeringen och utbildningen. Alla utövande scientologers huvudsakliga religiösa strävan är att bli Clear och uppnå status som Opererande thetan med herravälde över ”liv, tanke, materia, energi, rum och tid”. De centrala religiösa medlen för detta mål är auditeringens och utbildningens komplexa nivåer och grader. Den betydelse nattvarden har för katoliken, har auditeringen och utbildningen för scientologen. På samma sätt som katolikerna betraktar de sju sakramenten som de huvudsakliga medlen för världens frälsning, så betraktar också scientologerna auditeringen och utbildningen som centrala medel för frälsning, vilket beskrivs som maximal överlevnad på alla dynamikerna.

Som jämförande religionsforskare, skulle jag besvara frågan ”På vilka platser tillber den utövande katoliken?” med svaret ”Där de sju sakramenten mest självklart kan ges de troende.” På frågan ”Var tillber scientologen?” skulle jag svara ”Där auditering och utbildning i Scientologys heliga skrifter mest självklart kan ges församlingsmedlemmarna.” L. Ron Hubbards verk om Dianetics och Scientology utgör Scientology-kyrkans heliga skrifter. Merparten av dessa verk ägnas åt det scientologer kallar *auditeringsteknologi*, samt ledning och framställning av medlemmarnas auditering och utbildning. Den överväldigande tonvikt som L. Ron Hubbards verk lägger vid auditeringen borde redan den övertyga religionsforskaren om att auditeringen och utbildningen är Scientology-kyrkans centrala religiösa handlingar och huvudsakliga former för tillbedjan.

För det första kan jag som jämförande religionsforskare utan minsta tvekan hävda, att auditeringen och utbildningen är centrala tillbedjansformer i scientologens trossystem. För det andra är de platser där medlemmarnas auditering och utbildning är otvetydigt Scientology-andaktshus.

FRANK K. FLINN
22 september 1994